

Inhoud

Inleiding en verantwoording	11
1 Preventie nader bekeken	21
1.1 Inleiding	21
1.2 Preventie: definities, vormen, varianten en modellen	22
1.2.1 Vormen	23
1.2.2 Varianten	25
1.3 Inzet, belangen en bereik van preventie	30
1.3.1 Belangen bij preventie	33
1.3.2 Het bereik van preventie	36
1.3.3 De voordelen van preventie: een pleidooi	38
1.4 Visies en perspectieven	41
1.5 Beleidsontwikkelingen	45
1.5.1 Beleidskader	46
1.5.2 Het ABCD-model	48
1.5.3 Gevolgen voor de preventieve praktijk	51
1.6 Voorbeelden van preventie	52
1.6.1 Gezondheidszorg	52
1.6.2 Geestelijke volksgezondheid	54
1.6.3 Integraal veiligheidsbeleid	55
1.6.4 Andere toepassingen	57
1.7 Tot slot	59
2 De methodische basis van preventie	61
2.1 Inleiding	61
2.2 Preventie binnen het sociale domein	61
2.3 Centrale concepten en onderliggende denkkaders	63
2.3.1 Gezondheid en psychische gezondheid	63
2.3.2 Medisch model versus sociaal model	66
2.3.3 Psychosociale preventie	67
2.4 Preventieactiviteiten, -thema's en -programma's	68
2.5 Signalering als eerste stap van het preventief methodisch handelen	69
2.6 Analyseren als tweede stap van het preventief methodisch handelen	74
2.6.1 Onderzoek naar psychische gezondheid en de prevalentie en het beloop van psychosociale problemen	74

2.6.2	Onderzoek naar veranderingen en ontwikkelingen bij psychische problemen en stoornissen	77
2.6.3	Onderzoek naar determinanten van psychische gezondheid en psychosociale problemen	79
2.6.4	Verklaringsmodellen voor psychische gezondheid	86
2.6.5	Determinanten als aangrijpingspunt voor preventie	90
2.7	Planning als derde stap van het preventief methodisch handelen	95
2.8	Uitvoering en evaluatie als vierde en vijfde stap van het preventief methodisch handelen	100
2.9	Tot slot	101
3	Preventieactiviteiten I: relationele ondersteuning, voorlichting, educatie en advisering	103
3.1	Inleiding	103
3.2	Relationele ondersteuning	106
3.3	Voorlichting	109
3.3.1	Wat is voorlichting?	110
3.3.2	Determinanten van houding en gedrag	114
3.3.3	De beperkt rationele mens	118
3.3.4	Gedragsverandering door voorlichting	121
3.3.5	Casus: NIX18	124
3.4	Aanpassingen van de omgeving	126
3.5	Educatie	129
3.6	Advisering	133
3.6.1	Advisering in het sociale domein	133
3.6.2	Advisering nader bekeken	135
3.6.3	Pedagogische advisering: methodiek oudergericht pedagogisch adviseren	136
3.6.4	Het Health Counseling Model	140
3.7	Motiverende gespreksvoering bij advisering	144
3.7.1	Motiverende gespreksvoering: bril en technieken	144
3.7.2	Gesprekstechnieken bij motiverend adviseren	145
3.8	Tot slot	146
4	Preventieactiviteiten sociale en professionele netwerken	II: 147
4.1	Inleiding	147
4.2	Het scheppen en kwalitatief verbeteren van sociale netwerken	148
4.2.1	Sociale netwerken in verandering	148
4.2.2	Sociaal kapitaal en het belang van sociale steun	149

4.2.3	Toepassingen van de sociaalnetwerkbenadering	155
4.2.4	De ondersteuningsgroep als preventiemedium	160
4.3	Professionele netwerken	167
4.3.1	Sociale wijkteams	167
4.3.2	Naar een nieuwe aanpak	168
4.3.3	Sociale wijkteams: samenstelling en inrichting	169
4.3.4	Preventief werken binnen wijkteams	170
4.3.5	BuurtzorgT	171
4.4	Tot slot	172
5	De grenzen van preventie	175
5.1	Inleiding	175
5.2	Beleideffecten: van verzorging naar participatie	177
5.2.1	Verschuivende doelstellingen	177
5.2.2	De verzorgingsstaat ter discussie	179
5.2.3	Verwachtingen en gevolgen	180
5.2.4	Strijdige belangen	185
5.2.5	Voorkómen ten koste van genezen	186
5.2.6	Laveren tussen meerdere heren	188
5.3	Greep op de toekomst?	188
5.3.1	Voorbeelden	189
5.3.2	Stress en burn-out bij hulpverleners	192
5.3.3	Voorlopige conclusies	194
5.4	Technologische en andere verleidingen	195
5.4.1	De invloed van technologie	195
5.4.2	Vooruitgangsgeloof	198
5.4.3	Voorspelbaarheid	199
5.4.4	Voorbeelden van indelingsproblemen	201
5.4.5	Voorspellen als theoretisch probleem	202
5.5	Maakbaarheid, vrijheid en risico	204
5.5.1	De maakbare maatschappij	204
5.5.2	De maakbare mens	205
5.5.3	Vrijheid en risico, instrumentaliteit en expressiviteit	206
5.5.4	Tussen wens en werkelijkheid: praktische en morele vragen	208
5.6	Preventie met mate: een kwestie van de juiste balans	210
5.6.1	Preventie: voor- en nadelen afgewogen	211
5.6.2	Programmeren is balanceren	212
5.6.3	Balanceren als professionele opgave	213
5.6.4	Balanceren op uitvoeringsniveau	214
5.7	Tot slot	216

Verklarende woordenlijst	218
Overzicht van geciteerde en geraadpleegde literatuur	234
Register	247
Over de auteurs	256